ANTIKAPITALIST

WWW.SOCIALISTER.SE NR 41 • DEC 2010/JAN 2011 • 10KR

KAMPEN MOT KRISEN

Studenter och arbetare i Europa visar vägen!

Striden om utbildning – Sverige, Italien, Storbritannien

Protestvåg mot Sarkozys pensionsreform

Tysklands politiska utveckling - löfte och lärdom?

nr41.indd 1 10-12-02 12.20.25

VAR VI STÅR

Vi anser att den globala kapitalismen till sin natur är brutal och omänsklig. Ett system baserat på konkurrens, exploatering och profitjakt leder till krig, fattigdom, svält och förtryck. Den grundläggande orsaken till detta är att välståndet kontrolleras av en liten minoritet trots att den produceras av det stora flertalet. Samtidigt som möjligheterna och resurserna är större än någonsin så ökar klasskillnaderna världen över. Kapitalismen bör avskaffas och ersättas av ett demokratiskt system baserat på människors behov och en bärkraftig utveckling för planeten.

Eliten vill inte ge ifrån sig makten. De visar ständigt att de är villiga att använda vapen och krig för att behålla den. En i grunden annorlunda utveckling förutsätter därför revolutioner som vänder upp och ner på världsordningen. Genom en revolution där majoriteten aktivt deltar i att störta kapitalet kan ett demokratiskt samhälle upprättas, baserat på människors behov. Det är nyckeln till en rättvis och fredlig värld.

Många grupper har ett intresse av att organisera sig och kämpa för förändringar. Arbetare har en särställning bland dessa eftersom de kan organisera sig för att ta kontroll över produktionen och ekonomin. Därför kan de lägga grunden för en verklig demokrati.

Vi är emot alla former av diskriminering. För att upprätthålla sin makt försöker eliten att splittra arbetarklassen. Därför präglas kapitalistiska samhällen av rasism, sexism och homofobi. Effektiv kamp kräver enhet och respekt för den andre. Vi är emot alla former av förtryck.

Kapitalismen är ett globalt system och socialismen måste vara internationell. Vi förkastar kapitalismens uppsplittring av folk på grund av deras nationalitet. Därför är vi för öppna gränser och mot all invandringskontroll, som alltid fungerar rasistiskt. Vi accepterar inte att kapitalistiska stater skall bestämma var människor befinner sig.

Vid början av detta århundradet blomstrade det upp nya stora rörelser mot kapitalism och krig. Vi ser oss som en del av dessa rörelser. Massrörelser består av många olika åsikter och nya idéer och framsteg förutsätter att vi kan ena våra krafter i aktioner och debattera med varandra. Endast i en aktiv uttåtriktad kamp i samarbete med andra kan vi praktisera och vinna framsteg för våra idéer. För att vinna en värld utan kapitalism behöver vi en organisation som kan samla upp idéer och erfarenheter, och handla utifrån dem.

Vi uppmanar alla som är eniga med det som står här att gå med i Internationella Socialister. Vi är baserade på Göteborgs universitet.

ANTIKAPITALIST - Tidsskrift för internationell socialism.
Utgiven av studentföreningen Internationella Socialister
Redaktör: Åsa Hjalmers
Redaktion: Patrik Vulkan, Martin Kehlmeier
Grafisk form: Patrik Vulkan, Jasmine Geraghty
Tryck: Myran Grafiska, Varberg
Kontakt: info@socialister.se
Hemsida: socialister.se
Kontonummer: 8105-9 903 621 182-0
ANTIKAPITALIST ges ut sex gånger per år

Tisdag 7 december
INFORMATIONSMÖTE FÖR MEDLEMMAR OCH INTRESSERADE
Kl.18:00 på Sociologen, Pilgatan 19A
Vi bjuder på fika, presenterar föreningen och vår verksamhet. Vi inleder också en diskussion om vilka aktiviteter vi vill ha i vår. Välkommen!
Arr: **Internationella Socialister**

Tisdag 14 december
STUDIECIRKEL
Vad menas med revolution?
Pamflett: "What do we mean by revolution?" Kan köpas av bokbordet, 10 kr
Mer avancerad läsning på hemsidan www.socialister.se
Kl.18.00 på Kafe Blue Mountain på Skanstorget
Arr: **Internationella Socialister**

Varje tisdag, från och med januari
INTERNATIONELLA SOCIALISTERS VECKOMÖTE
Kl.18 på Kafe Blue Mountain, Skanstorget 4
Varannan vecka diskussionsmöte och varannan vecka planering av aktiviteter.
För mer info: **socialister.se**

Lördag 22 januari
ARBETARENS KÖN
kl 15.00-18.00 i Asperö-salen, Folkets Hus Järntorget, Göteborg
Har könet kommit i vägen för klass? Eller tvärtom? Statarpojkar, sömmerskor, hamnarbetare och kokerskor - kvinnor och män i arbetarlitteraturens berättelser om makt och omakt. De kan inte reduceras till klass, inte heller till kön. Vilka könsspecifika villkor i och erfarenheter av klassamhället skildras i arbetarlitteraturen? Hur undviker vi schablonerna? Hur skildras målet: arbetarens - kvinnans och mannens - emancipation?
Anna Jörgensdotter
Anneli Jordahl
Kristian Lundberg
Åsa Arping fil.dr.litteraturvetenskap
Aino Trosell författare
Samtalsledare: Christer Ekholm fil dr litteraturvetenskap
Under pausen tillhandahålls kaffeservering

Kampen mot krisen

I Europa har kampen om krisens konsekvenser intensifierats under hösten. Den brittiska studentrevolten, den franska strejkvågen, striden om nedskärningarna i Grekland, demonstrationerna på Irland och Portugals generalstrejk visar alla att ilskan börjar komma upp till ytan och att nya rörelser håller på att bildas.

Krisen som förklarats vara över många gånger om är nu inne på sitt fjärde år. Bankkrisen har sammanflätats med de växande statliga budgetunderskotten, vilket blir allt mer svårhanterligt och resulterar i hårdare politiska konflikter. Det senaste fallet är Irland som nu ska tömmas på tillgångar och vars befolkning ska tvingas betala ett enormt pris för den keltiska tigerns finansfest. Olika kapitalistiska stater är också splittrade sinsemellan; genom att skylla problemen på varandra försöker man tvinga den andre till åtgärder som räddar det egna skinnet. De starka exportekonomierna som Tyskland och Kina vill sätta press på stater som USA och Storbritannien med stora underskott. I det så kallade valutakriget försökte USA på G20-mötet i Seoul devalvera dollarn för att göra dess exporter billigare, något Kina satte stopp för. En liknande konflikt finns i eurozonen där de svagare staterna inte kan använda sin valuta för att öka exporten till andra länder, vilket gör framtiden för hela europrojektet högst osäker.

Den nyliberala krishanteringen har gått ut på sociala nedskärningar och sänkta löner, men det finns inga tecken på att detta fungerat ens ur ett kapitalistiskt perspektiv, utan det verkar snarare fördjupa krisen. Underskott i statsbudgetar är heller knappast något nytt och det är ingen naturlag att dessa ska leda till massiva sociala nedskärningar. Det vi ser idag är istället en ideologiskt driven attack av den europeiska överklassen mot Europas studenter och arbetare. Men nu har man börjat stöta på ett allt häftigare motstånd. Det är inspirerande att se den snöboll som satts i rullning växa. I ett Europa där nyliberalismen fått härja fritt under lång tid och arbetarrörelsen lidit nederlag kan en seger bli en inspiration som tänder många eldar i Europa.

Rödblå röra

Eftervalsdebatten här hemma har varit desto mer dyster då socialdemokraterna befinner sig i fritt fall och verkar fortsätta sin ökenvandring högerut. Vänstern försökte in i det sista desperat klamra sig fast vid ett fortsatt rödgrönt samarbete, och verkar även de sakna politiska visioner och egna initiativ. En rödblå röra i mitten är en farlig utveckling där de bruna SD kan axla rollen som missnöjesalternativet och högern tillåts definiera alla frågor.

Men, Sverige kommer också påverkas av krisen och protesterna mot den. Vi, liksom många av de länder där protesterna nu växer, har också erfarit nyliberalism, en högervriden socialdemokrati och nederlag i arbetarrörelsen. Men i dessa tider kan läget förändras snabbt och vi ska inte underskatta hur internationella erfarenheter kan inspirera, påverka politiken och sprida protester vidare. Det finns ett stort vakuum att fylla om den utomparlamentariska vänstern och olika rörelser skulle kunna samla sig tillsammans med frustrerade sossar och vänsterpartister till ett öppet och offensivt alternativ villigt att verkligen ta fajten.

Stöd Wikileaks!

Den internationella eliten, efter den senaste läckan, var inte sen att samla sig till attack mot sajten Wikileaks. Det talas om lagstiftning mot, fördömanden av och till och med krav på terrorstämpling av Wikileaks. Mike Huckabee, en möjlig framtida republikansk presidentkandidat anser att den som läckt den senaste informationen ska straffas med avrättning. Det är maktens arrogans som avslöjas i dokumenten och den globala överklassen visar nu sitt förakt och sin fruktan för demokrati och ett fritt informationsflöde. Den nuvarande strategin för att minimera skadan tycks vara att vi ska glömma vad som står i dokumenten och fokusera på det farliga och felaktiga i att publicera dem. Läckan är enorm och redan har det kommit fram information om hur USA genom sina ambassader har ett spionnätverk och att man försökt ta fingeravtryck på FN-personals kaffekoppar. I dokumenten kan man också läsa om en amerikansk cover-up av bombningar i Jemen och om hur saudiska ledare försöker förmå USA att bomba Iran. Allt stöd till Wikileaks som är en nagel i ögat på makthavare världen över!

En antirasistisk rörelse växer fram

DET HAR VARIT en höst med många antirasistiska demonstrationer och andra happenings såsom protester, filmvisningar, konserter och möten, både i Göteborg och i andra delar av landet. Det är tydligt att många reagerat starkt på att det fascistiska SD kommit in i riksdagen, och att en bredare och större antirasistisk och antifascistisk rörelse håller på att växa fram.

I GÖTEBORG var det demonstrationer mot rasism och SD - för mångfald och solidaritet både direkt i samband med valet, samt den 4 oktober när riksdagen öppnade. Den senaste demonstrationen skedde på årsdagen av Kristallnatten den 9 november. Det har länge varit tradition att demonstrera denna dag till minne av offren för Hitlers nazister. Ungefär 800 personer demonstrerade tillsammans mot rasism, nazism, antisemitism och islamofobi, vilket var fler än på många år. Arrangörer var en bred koalition initierad av Göteborg mot rasism i samarbete med 16 andra organisationer; både vänsterorganisationer, muslimska, judiska och romska föreningar och andra solidaritetsorganisationer som till exempel RFSL.

DETTA VISAR VÄGEN FRAMÅT för den antirasistiska rörelsen. En effektiv antirasistisk rörelse värd namnet måste samla både socialister, anarkister, arbetarrörelsens organisationer, trossamfund och de grupper som angrips och drabbas av fascisternas politik. En sådan rörelse, aktiv på många olika arenor och synlig på gator och torg kan mota tillbaka hotet från fascisterna.

FÖR ATT PÅ ALLVAR kunna stoppa SD och motarbeta rasismen i samhället behöver vi den styrka som finns hos arbetarrörelsen. Göteborg mot rasism kommer framöver att utveckla vårt fackliga arbete. Det finns också en kulturgrupp som arrangerar events under namnet *Love music Hate racism.* Det kommer att bli fler spelningar under våren. Göteborg mot rasism är en växande förening där man kan gå med både som enskild medlem och som stödorganisation.

• Amanda Dübeck

SFS i knä på ockupationen

SAMTIDIGT SOM kampanjen växer för en akademisk bojkott av Israel, i protest mot landets ockupations- och kolonisationspolitik mot palestinierna, väljer Sveriges Förenade Studentkårer (SFS) att, via den europeiska studentunionen (ESU), deltaga i ett allt närmare samarbete med apartheidregimen. Nyligen deltog vice SFS-ordföranden i en konferens i Israel med motiveringen att den israeliska studentorganisationen ”ansökt om att få hålla konferensen och en majoritet röstat för detta”.

PÅ KONFERENSEN, dit naturligtvis inga palestinier var inbjudna, kunde SFS-representanten lyssna på tal av Jerusalems borgmästare, Nir Barkat, ansvarig för den etniska rensningen av staden, och av propagandaministern Yuli Edelstein, själv bosatt i en illegal bosättning på Västbanken, som vill få studenterna att ”tänka om” och börja se ett Israel som, bättre än någon annan, ”bär de mänskliga rättigheternas, minoriteternas rättigheter och de moraliska värdenas banér”.

Studenter har de senaste hundra åren ofta gått i spetsen för kampen för demokrati och frihet i olika länder. Men SFS verkar tyvärr ha valt en annan väg.

PALESTINSKA STUDENTER har, å andra sidan, stora svårigheter att, på grund av militärposteringar, murar och avspärrningar, alls kunna ta sig till sina universitet och skolor.

STUDENTER HAR DE senaste hundra åren ofta gått i spetsen för kampen för demokrati och frihet i olika länder. De senaste veckornas massprotester av studenter i Storbritannien och Italien mot nedskärningar i utbildning står i denna tradition. Men SFS verkar tyvärr ha valt en annan väg.

•

Något nedkortad och redigerad version av ett utskick av Gunnar Olofsson, Ordförande i Göteborgs Palestinagrupp

Vad tycker du?

Skriv och rapportera, klaga, uppmuntra eller kommentera.
Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera inlägg. Skicka till: **info@socialister.se**

KAMPEN OM KRISEN!

Över hela Europa förs nu en kamp om vad som ska bli konsekvenserna av den ekonomiska krisen. På ena sidan kapitalister, banker och regeringar som vill rädda det ekonomiska systemet och sin maktposition genom att låta folket betala. På andra sidan arbetare som strejkar för sina arbeten, studenter som demonstrerar för fri utbildning och medmänniskor som vägrar gå med på nedskärningar. I detta nummer av **Antikapitalist** belyser vi striden om en utbildning för alla som förs över Europa, strejkvågen i Frankrike och vad den svenska vänstern kan lära av utvecklingen i Tyskland. Välkommen till kampen!

KAMPEN FÖR RÄTTEN TILL UTBILDNING

Med den ekonomiska krisen har vi fått vänja oss vid att beskåda ett lika tragiskt som orättvist spektakel. Hur massiva spekulationer och skulder inom finanssektorn helt plötsligt blir hela befolkningens skyldighet, hur vi alla skall sättas i skuld och betala priset genom nedskärningar i offentlig sektor. En våg av protester sker nu i Europa mot attackerna på principen om gratis och välfinansierad utbildning åt alla.

I Italien försöker regeringen driva igenom massiva nedskärningar som kommer leda till att 130 000 förlorar sitt arbete inom utbildningsväsendet. I Storbritannien vill de konservativa införa höjda studieavgifter, så att de flesta som vill studera vid högskola eller universitet skall behöva betala upp till 100 000 kr per år. Man skulle nu kunna tro att Sverige och det svenska utbildningssystemet är förskonat från liknande angrepp, men även här sker förändringar om än mer diskret och stegvis.

Det svenska fallet

Hösten 2011 införs i Sverige avgifter för studenter hemmahörandes utanför Europa. Med kostnader mellan 100 000 och 200 000 kr per termin innebär det att endast de mest privilegierade har råd att studera i Sverige. Möjligheten till utbildning blir en fråga om klass. Från att ha varit ett av de få länder i Europa som erbjöd avgiftsfri utbildning för studenter från andra delar av världen, rättar sig även Sverige in i ledet.

Förespråkarna för ändringen påstår att detta måste göras för att de utländska studenterna kostar pengar, att de är en utgift och förlust och därmed skall betala för sig. I själva verket kommer avgifterna att utgöra en större utgift än inkomst för universiteten. Vid en förfrågan svarar en budgetsamordnare vid Göteborgs universitet att upp emot 90 procent av de förväntade utländska studenterna beräknas försvinna när avgifterna införs. Med det tillkommer ny administration för att ta emot studenterna, marknadsföring av utbildningar utomlands och hantering av avgifterna. Införandet av avgifter är alltså en förlustaffär. Så varför görs detta? Och varför ska vi oroa oss? Vi berörs ju inte.

För att förstå vad som sker måste vi se det som ett led i en pågående klasspolitik. I ett kapitalistiskt system som inte möter motstånd går utvecklingen mot att allt fler delar av samhället omformas för att generera profit. Under den långa period av reformism som rådde under nittonhundratalet byggdes utbildningssystemet upp för att genom gemensam och fri utbildning stärka demokratin, utjämna samhällsklyftorna och stödja medborgarna till att bli politiskt medvetna, engagerade och handlingskraftiga. Möjligheten att studera kultur, filosofi och konst skulle vara allmänt tillgänglig, inte för att samhället i slutändan skall gå med vinst, utan för att vi blir rikare som människor.

> Högskolan riskerar att bli mer marknadsanpassad. Större fokus kommer att ligga på rekrytering och reklam. Universiteten kommer att i ökad utsträckning konkurrera med varandra, redan nu börjar listningar över vilka lärosäten som är ”bäst” att få styra allt större delar av verksamheten. Högskolor skall därmed drivas allt mer som företag.

Med den högervind som nu blåst sedan nittiotalet, och en alliansregering som har vind i seglen håller utbildningssystemet på att förändras. Men stegvis och försiktigt, så att förändringarna smyger sig på. Om extremt höga avgifter för alla infördes över en dag skulle även svenska studenter demonstrera och ockupera skolor, som nu görs över hela England. Men även i England började processen med att man införde avgifter för utländska studenter, därefter relativt låga avgifter för de som regeringen ansåg ”hade råd” för att nu chockhöja avgifterna för nästan alla. Vad införandet av avgifter för utlandsstudenter medför är att en annan syn på högskolan gör sin entré.

För första gången kommer vi att ha en grupp som i första hand är kunder och inte studenter, som kommer att kräva valuta för pengarna. Högskolan kommer alltså att bli mer marknadsanpassad, större fokus kommer att ligga på rekrytering och reklam. Universiteten kommer att i ökad

Över 100.000 studenter har demonstrerat i Storbritannien mot höjda studieavgifter

utsträckning konkurrera med varandra, redan nu börjar listningar över vilka lärosäten som är "bäst" att få styra allt större delar av verksamheten. Högskolor skall drivas allt mer som företag, i det förslag om omorganisation som planeras vid Göteborgs Universitet är införandet av en direktörspost ett tydligt exempel. Ju längre denna uppfattning drivs, desto enklare blir det också på sikt att ta steget fullt ut. Om universiteten redan drivs som ett företag och studenterna redan känner sig som kunder, varför inte då börja ta lite betalt för utbildningen, så kan man ställa krav som konsument? Följden av denna utveckling skulle bli en klassegregerad skola, en högre utbildning vikt för de rika och ett utbildningssystem som skalat bort de ämnen som inte leder till vinst.

Om denna utveckling förefaller avlägsen är det viktigt att se vad som hänt i övriga delar av utbildningssystemet. Sverige har idag Europas högsta andel friskolor, som drivs för vinst och med underutbildad personal. I Göteborg etablerar sig nu Ströms Slott, ett företag som driver förskolor med undermåliga resurser och personal men som vinner upphandlingarna eftersom de med vrakpriser kan bjuda under alla andra. Jan Björklund propagerar för att yrkesutbildningar på gymnasiet inte skall ge möjlighet till universitetsstudier och Komvux har till stor del nedmonterats, så att vidareutbildning har blivit allt svårare.

Fram träder en bild av ett utbildningssystem som omformas för att skapa profit och där arbetare och deras barn skall förvägras möjlighet till högre utbildning. För tjugo år sedan hade denna utveckling varit otänkbar, en politisk omöjlighet, men steg för försiktigt steg har den införts tills dess att få märkt och insett vad som faktiskt skett. Nu börjar samma utveckling att ske även inom högskolan.

Motstånd

Det är hög tid att göra motstånd, och det är även vad som nu sker runt omkring i Europa. Där högern vill skära ner eller göra universiteten till borgarnas lekplats reser sig nu studenterna, och det med besked. I Italien har studenter och anställda högljutt demonstrerat, stormat senaten och ockuperat Colosseum. I Storbritannien har massiva demonstrationer samlat tiotusentals studenter som ockuperat skolor, universitet och lamslagit stora delar av London. Det regeringen vill göra är dels att introducera en årlig avgift på 9000 pund för de som vill gå på universitetet och dels att avskaffa EMA (Education Maintenance Allowance) ett bidrag på max 30 pund i veckan som över 600 000 studenter mellan 16-19 år från familjer med låg inkomst får för att ta sig igenom gymnasiet. Det är hårda krav för att få bidraget, eleverna måste till exempel ha 100 procentig närvaro.

Protestvågen inleddes den 10 november då NUS, National Union of Students, organiserade en militant demonstration med över 50 000 deltagare. Storleken på protesten och ilskan överrumplade både polis och politiker när tusentals studenter attackerade Torys – de konservativas - högkvarter. Den 24 november lämnade tiotusentals elever sina klasser i protest mot förslagen och det uppskattas att runt 130 000 demonstrerade över hela landet. Flera universitet och skolor ockuperas och många protester planeras till december, både aktionsdagar under veckorna och demonstrationer på helgerna, då även föräldrar och andra grupper av arbetare som också drabbas av nedskärningar kommer delta. Den nionde december ska förslaget upp för debatt i parlamentet och i samband med det planeras det en oerhörd protest.

Massiva försämringar möter massiva protester. Det är hög tid att även svenska studenter reagerar mot riktningen dit vår utbildning är på väg. Det kan förefalla som om det vi ser i andra länder är långt bort, men vi måste protestera och organisera oss. Och det nu, innan situationen blir långt mycket värre.

• Patrik Vulkan

STREJKER, DEMONSTRATIONER OCH BLOCKADER

SARKOZYS PENSIONSREFORMER MÖTTE HÅRT MOTSTÅND

"På måndag strejkar vi,
på tisdag strejkar vi,
på onsdag strejkar vi,
på torsdag, fredag och lördag också
– och det är bara över när vi vunnit."

Denna sång har blivit en hit på massdemonstrationerna som präglat Frankrike i höst. En våg av strejker och protester har svept över landet och varje vecka sedan den 7 september har det demonstrerats mot regeringens pensionsreform. Vad som står på spel är ett försök att höja pensionsåldern. Förslaget innebär att den lägsta åldern när du kan ta ut pension höjs från 60 till 62 år och att du inte får full pension förrän du är 67 år, två år senare än vad som gäller idag.

Strejker har spelat en central roll i kampen, och de liksom gemensamma manifestationer och blockader har inneburit att arbetare kommit samman och att meningsskiljaktigheter trätt åt sidan. Strejkerna har haft ett brett stöd och skett både i den privata och den offentliga sektorn och inkluderat både gamla och unga arbetare.

Manifestationerna har varit ett mått på rörelsens styrka. Vid varje tillfälle har det samlats ett rekordstort antal deltagare. I början av oktober demonstrerade tre miljoner vilket förändrade hela atmosfären, och man började på allvar kräva att förslaget dras tillbaka. Kampen i Marseille blev en symbol som visade vad som är möjligt. Där kom specifika kamper i olika områden som hamnen, en matkedja och skolbespisningen samman i september till en gemensam kamp för pensioner.

Frankrike i generalstrejk

Generalstrejken den 19 oktober visade att mobiliseringen mot pensionsreformen inte på minsta vis mattats av och att motståndet fortfarande var massivt. Den 28 oktober strejkade anställda på bland annat raffinaderier, energianläggningar, kemiindustrin, järnvägarna, sjukhus och i transportsektorn. Oftast rörde det sig om korta upprepade strejker (1-2 timmar om dagen). Blockader och strejker har underlättat skapandet av nya initiativ underifrån både inom och utom fackföreningarnas ramar. De minskar också rivaliteten mellan olika fackföreningar och det blir möjligt att, åtminstone delvis, frigöra sig från de påbud som bestämts högt uppifrån

Hundratusentals arbetare, studenter och elever har deltagit i kampen och kommer vilja fortsätta kämpa. Det faktum att det nu börjar dyka upp liknande rörelser i Portugal, Irland och Storbritannien stärker rörelsen här.

När regeringen vägrade lyssna tog en del till rullande strejker och oljarbetare blockerade raffinaderierna. Sedan började även studenter mobilisera, och rädslan för en ung okontrollerbar massa, och dess effekter på resten av rörelsen, fick regeringen att ta till repressiva åtgärder. Skolstudenterna utlyste tre dagars aktioner och redan första dagen skadade polisen tre elever. Konsekvensen blev att aktionerna eskalerade.

Rörelsens slagord, banderoller och affischer visar att man i grunden avvisar Sarkozy, regeringen och "det sorts samhälle" de försöker skapa. Ett stort antal medvetna aktivister inser att det krävs en kraftmätning med maktens centrum, en kraftmätning som endast en generalstrejk skulle ha en chans att vinna. Dessa medvetna aktivister har arbetat för att övertyga sin omgivning om att man måste ge sig ut i återkommande strejker.

NPA, det nya antikapitalistiska partiet, har från första början argumenterat för vikten av att bygga och bredda rörelsen underifrån och vad det innebär att konfrontera statsmakten. Aktivister upplever att de får en allt större publik och att stora förändringar pågår i det franska samhället.

En strejkrörelse av den här kalibern har inte funnits i Frankrike på mycket länge. Antalet strejkdagar (eller som

det förskönande omskrivs i statistiken - ”antalet individuella ej arbetade dagar”) inom privat sektor har varit under en miljon sen år 1985 och under en halv miljon sen år 1990 (utom år 1995 då det var 700 000). Dessa siffror har höstens rörelse gått om. Det rör sig alltså om en förändring av stor betydelse även om det fortfarande är långt kvar till antalet strejkdagar i mitten på 70-talet (3-4 miljoner).

De strejker som förekommit de senaste femton åren har sett annorlunda ut: en sektor i taget (järnvägsarbetarna, lärarna, skolungdomarna) har tagit upp kampen, ibland understödda av ytterligare någon grupp. Höstens strejkrörelse var, för första gången på länge, tvärprofessionell både när det gäller deltagare och krav. Denna erfarenhet, att alla går samman är viktig för att återupprätta klassmedvetenheten, det vill säga insikten om att här gäller det OSS (löntagarna i bred mening alltså även de pensionerade, de arbetslösa, de sårbara) mot DEM (kapitalisterna och deras hantlangare i regeringen). Gymnasister och universitetsstuderande mobiliserade sig på samma sätt, som de blivande löntagarna.

Den 23 november skedde det som av de flesta anses som den sista aktionen i denna kamp. Den hade redan beslutats två veckor tidigare av fackledarna, som inte längre var villiga att organisera de sektorer som vill fortsätta kämpa. Aktionerna den dagen var därför mycket mindre och att tiotusentals arbetare ändå deltog är betydelsefullt.

Kampen går vidare

Pensionsreformen röstades igenom av det franska parlamentet den 27 oktober men alla, inklusive regeringen, vet att detta varit en mycket dyrköpt seger. Hundratusentals arbetare, studenter och elever har deltagit i kampen och kommer vilja fortsätta kämpa. Det faktum att det nu börjar dyka upp liknande rörelser i Portugal, Irland och Storbritannien stärker rörelsen här. Det pågår redan en debatt bland dem som radikaliserats om vägen framåt. Reformistiska partier talar om valet 2012 men NPA har lanserat en uppmaning till omedelbar organisering och debatt, utan att vänta på valet, för att bygga för seger nästa gång.

Även om Sarkozy har fått igenom förslaget har rörelsen försvagat både honom och arbetsgivarna, inte minst genom alla de arbetare och studenter som fått en stor dos politiskt självförtroende, erfarenhet och förbättrad organisation.

•

Artikeln är baserad på översatta texter från *Socialist Review* och *Tout est à nous!*

• Översättning: Ann Olsson Gislow

MED TYSKLAND I FOKUS

För Sverige befinner sig Tyskland, likt många andra länder, i en så gott som total mediaskugga. Men den politiska utvecklingen i landet är högaktuell för den svenska vänstern. De politiska likheterna är många, stora nedskärningar har gjorts inom den offentliga sektorn, Socialdemokraterna har förlorat stort i valen efter att ha gått mer högerut och även Tyskland har trupper i Afghanistan. Men det finns samtidigt en växande vänster i form av Die Linke, som vi har all anledning att lära mer från. Antikapitalist har talat med Stefan Bornost, redaktör för tidsskriften marx21.

Det har nu gått ett år sedan det tyska valet då högern vann och SPD, socialdemokraterna, gick igenom ett katastrofval. Samtidigt gick Die Linke fram kraftigt och fick 11.5 procent av rösterna. Hur har den politiska utvecklingen sett ut sedan valet?

Högerregeringen befinner sig i kris, deras opinionsstöd har kollapsat. Om det var val idag skulle den liberal-konservativa regeringen bli slagen av oppositionen, undersökningar tyder på att en socialdemokratisk-grön regering skulle få en imponerande majoritet.

För att förstå varför detta hänt måste vi gå tillbaka till själva valet. En liberal-konservativ koalition fick makten, men valet representerade inte en skiftning högerut i det tyska samhället. De konservativa i den Kristdemokratiska unionen (CDU)/ Christlich-Soziale Union in Bayern (CSU) fick sitt sämsta resultat sedan andra världskriget och de liberal-konservativa förlorade faktiskt totalt 300 000 röster. De var svaga vinnare från första början.

Koalitionen klättrade till makten på ruinerna av en kollapsad socialdemokrati. Förlusterna för det mitten-vänsterorienterade socialdemokratiska partiet (SPD) var dramatiska. Deras stöd hade halverats sedan 1998. Detta är ett arv från de så kallade Agenda 2010 reformerna – en generell attack på välfärdsstaten initierad av SPDs förbundskansler Gerhard Schröder och vidareutvecklad av hans efterföljare. Koalitionen av CDU och pro-företagspartiet FDP (Freie Demokratische Partei) vann trots att en majoritet av befolkningen förkastar deras nyckelprojekt. Till exempel är 77 procent av befolkningen för en lagstadgad minimilön vilket den nya regeringen är mot, mer än två tredjedelar vill ha ett skifte bort från kärnkraft när regeringen vill ge kärnkraftsbossar längre körtid för deras verk och två tredjedels procent är för ett omedelbar militärt tillbakadragande från Afghanistan, men regeringen vill skicka fler trupper.

Denna åtskiljning mellan den folkliga opinionen och regeringens agerande öppnar upp utrymmen för olika rörelser – mest framstående är rörelsen mot kärnkraft som upplever sin största förnyelse på trettio år.

Hur skulle du förklara framgångarna för Die Linke i det senaste valet?

Die Linkes krav var riktade till arbetare, skolelever och universitetsstudenter, pensionärer och arbetssökande. Resultatet är att 56 procent av väljarna anser att Die Linke står upp för de socialt missgynnade. 18 procent av arbetarna och 26 procent av alla arbetslösa röstade på Die Linke. Medlemmar i Die Linke har varit aktiva på gator och torg och stött fackföreningar och fredsrörelser före valet och på så sätt vunnit trovärdighet att partiet stödjer rörelser inte bara i ord, utan också i handling.

Stefan Bornost är redaktör för tidskriften marx21. Han stöder marx21-nätverket inom Die Linke, som arbetar för att partiet ska ha en tydlig rörelse- och klasskampsinriktad politik.

Det är därför resultaten förbättrades över hela Väst, och i forna Öst blev 16 kandidater direkt invalda – 13 fler än 2005.

I Sverige tror många att orsaken till socialdemokratins nedgång beror på att socialdemokratin gett upp sina principer och kampen för social rättvisa. Har SPD mött liknande kritik och hur har detta hanterats?

Die Linke föddes ur en frustration med SPD. Anledningen var den största attacken på välfärdsstaten sedan andra världskriget – Schröderregeringens ’Agenda 2010’ som tillkännagavs i mars 2003. Dess största programpunkt var en drastisk minskning av arbetslöshetsersättningen, med en tredjedel, och att 800 000 människor inte längre fick något stöd alls från januari 2005. Arbetslösa tvingades acceptera arbeten med löner långt under genomsnittet samtidigt som det blivit enklare för företag att sparka folk. Pensionsnivåerna har frusits och i praktiken minskats genom inflation. Hälsovård måste betalas för och ett besök hos läkaren kostar 10 euro.

Samtidigt har bolagen fått skatteminskningar. Agenda 2010 markerade ett avsteg från systemet med ’socialt partnerskap’ mellan kapital och fack med staten som medlare, vilket fungerat väl för tysk kapitalism i efterkrigseran. SPD betalde ett dyrt pris för sitt Agenda 2010 vars måltavla var deras kärnväljare – arbetare och arbetslösa. Partiet förlorade nästan 200 000 medlemmar och har sedan dess rört sig mellan 22% och 32%, en världs skillnad från forna dagars era med 40+ procent och uppåt.

Har de rört sig åt höger eller vänster sedan valförlusten?

Som vanligt flyttade SPD sig retoriskt åt vänster i opposition. Nu påstår de sig vilja ha en minimilön, de vill ta bort de mest förödande effekterna av Agenda 2010 etcetera. Vad som blir kvar av dessa åtaganden efter att de får tillbaka makten återstår att se – historiska erfarenheter pekar på att de kommer släppa dem dagen efter valet. Men självklart ställer SPDs retoriska skifte vänsterut viktiga frågor för Die Linke

Hur är förhållandet mellan Die Linke och SPD idag?

Frågan måste utökas till förhållandet med De Gröna, som är de som främst gynnats av besvikelsen med högerregeringen, och inte det stagnerande SPD. I vissa opinionsundersökningar har De gröna fått 23-24 procent, precis samma som eller strax över SPD och de är starkare än SPD i två delstater, Berlin och Boden-Württemberg som har val i år. SPD förlorar fortfarande medlemmar när De gröna ökar markant. Så Die Linke måste definiera sina relationer till bägge partier.

Det finns olika uppfattningar inom Die Linke om hur vi ska förhålla oss. En högerströmning föredrar en röd-röd-grönregering efter valet 2013. För att uppnå detta vill de förhandla med socialdemokrater och gröna om grunddragen i ett utkast till valplattform. För att locka SPD och De Gröna till dessa förhandlingar vill de fördumma Die Linkes retorik, krav och program.

På andra sidan av partiets spektrum finns vänstern som insisterar på att ju mer De Gröna, och i förlängningen även SPD, växer i popularitet desto hårdare måste vi attackera dem för att differentiera Die Linke från dem. Det innebär att skifta den huvudsakliga politiska linjen från att attackera regeringen till de direkta politiska motståndarna i oppositionen.

Jag tycker att både förhållningssätten leder fel. En röd-röd-grön regering där Die Linke tvingas säga ja till nedskärningar, militära uppdrag etc. skulle splittra partiet – som Rifondazione Communista i Italien. Kanske skulle en valkampanj som bygger på närhet till SPD och De Gröna innebära att Die Linke inte kommer över 5 procent-spärren till parlamentet – varför rösta för kopian när man kan få originalet?

Å andra sidan, att bara fokusera på fördömanden och avståndstaganden från SPD och De Gröna leder ingen vart. Folk kommer tänka: ”Den konservativa regeringen förstör våra liv och allt vänstern kan tänka på är att tjafsa sinsemellan”. Det skulle leda till förvirring och öppna dörren för rasism och nazistiska partier.

Istället borde vi lägga fram ett erbjudande till SPD och De Gröna: en gemensam plattform med motstånd för att bekämpa den konservativa regeringen. Det finns fem sex nyckelkrav som oppositionen delar i alla fall på pappret: en minimilön, högre skatter för de rika, avveckling av kärnkraft. Vi borde organisera oss runt dessa frågor och ta dem till gator och torg, samtidigt som vi upprätthåller Die Linkes mer radikala krav och plattform i dessa rörelser.

Detta är faktiskt vad som händer i rörelsen mot kärnkraft just nu. Det har

> Tyskland är den enda stora kapitalistiska staten där reallönerna faktisk har fallit sett över de senaste 12 åren – allt för att förbättra den tyska ekonomins konkurrenskraft. Ja, det lyckades – Tyskland, en ekonomi med en kombination av låga löner och hög produktivitet exporterar mer än resten av världen bortsett från Kina, vinster slår rekord men fortfarande sjunker levnadsstandarden. Det skapar ilska och förbittring

varit ett flertal demonstrationer under det senaste året, den största med 150 000 deltagare, där både SPD:s, De Grönas och Die Linkes flaggor sågs vaja.

Vilka effekter har den ekonomiska krisen haft på tyska arbetare?

Tyskland är lite av ett undantag bland de stora västerländska kapitalistiska staterna – i år hade man den största tillväxten och de lägsta arbetslöshetssiffrorna på 20 år. Självklart är siffrorna kraftigt fifflade med – men fakta kvarstår att genom massiv statlig intervention, inte bara i finanssektorn men också i den exportorienterade tillverkningssektorn, klarade sig Tyskland genom den värsta nedgången sedan andra världskriget ganska bra. Ett exempel: regeringen gav ut ”arbetsförkortningspengar” vilket var ett statligt lönebidrag till chefer som lät stora dela av sin arbetskraft arbeta färre timmar vilket avstyrde massuppsägningar. Arbetslösheten minskade faktiskt under krisen.

Räkningen för alla dessa åtgärder är nu presenterad. Särskilt kommunernas budget drabbas nu hårt, en våg av biblioteksnedläggningar, nedskärningar i kommunal service, stängningar av lokala teatrar etc. har påbörjats. I början av nästa år kommer även arbetslöshetsersättningen att sänkas.

Dessa åtgärder förstärker en allmänt spridd känsla av att saker inte är ”rättvisa”. Tyskland är den enda stora kapitalistiska staten där reallönerna faktisk har fallit sett över de senaste 12 åren – allt för att förbättra den tyska ekonomins konkurrenskraft. Ja, det lyckades – Tyskland, en ekonomi med en kombination av låga löner och hög produktivitet exporterar mer än resten av världen bortsett från Kina, vinster slår rekord men fortfarande sjunker levnadsstandarden. Det skapar ilska och förbittring.

Die Linke verkar ha haft som strategi att skapa en gemensam sak med facken och de sociala rörelserna mot regeringens attacker. Hur har detta fungerat?

Die Linke har täta band med fackföreningarna och stödjer fackliga aktioner. Men med 75 000 medlemmar varav majoriteten är pensionärer och arbetslösa har man inte möjligheten att påverka fackens strategi på stor skala. Det visar sig nu. Motståndet mot statliga åtgärder är inte på den skala som behövs för att vinna. I november mobiliserade facken 100 000 människor totalt i ett dussintal städer – jämfört med protesterna i Frankrike och Grekland är det inte en stark uppslutning.

Anledningen till denna motvilja att göra motstånd finns i den tyska ekonomiska modellen och den roll fackföreningarna haft i denna. Denna exportbaserade modell delas av det mäktiga tillverkningsfacket IG Metall som följt en politisk linje med löneåterhållsamhet i över ett årtionde för att stimulera exportorienterade firmor och avvärja uppsägningar. IG Metall stödde Merkelregeringens ekonomiska politik, så som ”arbetsförkortningspengar”, och antar en helt och hållet icke-konfrontativ inställning gentemot regeringen. Den offentliga sektorns fack Verdi, som kommer drabbas hårdast av neddragningarna i kommunsektorn är mer kampvilliga mot regeringen, men är ofta för tunt spridda för att kunna bedriva motstånd effektivt. Så det har inte varit några stora vinster på den sociala fronten.

Vad som ändå händer är att andra rörelser, där inte facken står i centrum, tar fart. Jag pratade om rörelsen mot kärnkraft, men det finns mer. En rörelse har växt fram i Stuttgart, 100 000 gick

ut på gatorna för bekämpa det gigantiska byggprojektet ”Stuttgart 21”. Dagen innan hade polisen godtyckligt slagit människor som samlats för protesten, inklusive minderåriga studenter och äldre pensionärer. 140 demonstranter skadades, inklusive en 66 år gammal pensionär som riskerar att förlora synen.

Stuttgart, huvudstaden i Bader-Württemberg har upplevt en flera månader lång protestvåg. Vecka efter vecka protesterade tiotusentals människor framför centralstationen för att förhindra att den rivs. Där den nu står planeras det att bygga en delvis underjordisk järnvägsstation – ”Stuttgart 21”-projektet, det största infrastrukturprojektet i Europa. ”Stuttgart 21” är ett prestigeprojekt som kostar miljarder men med få fördelar, samtidigt som brådskande infrastrukturprojekt som att förbättra kollektivtrafiken, skolor, förskolor etcetera skjuts upp på grund av påstådd brist på pengar. Experter uppskattar att den totala kostnaden, inklusive de nya snabbspåren Ulm, kommer bli mer än 10 miljarder Euro. Hela beslutsprocessen saknade transparens.

Den här dispyten har fått stora effekter på hela det tyska politiska etablissemanget. Förbundskansler Merkel har knutit hela sitt politiska öde till Stuttgart 21 genom att argumentera att om hon backar kan hon inte längre argumentera med sina grekiska kollegor om att de måste inta en sträng hållning gentemot ”gatan”. Så en lokal dispyt har allt mer blivit en kamp mot den nationella regeringen. Die Linke är en del av denna rörelse och försöker få med sig facken.

Die Linke verkar ha fått mycket stöd som enda parti som kräver att trupperna ska dras tillbaka från Afghanistan. Vad tycker man om Afghanistankriget i dag?

Det är en stabil majoritet, strax under två tredjedelar av befolkningen, som är för ett omedelbart tillbakadragande och så har det varit ett tag. Den här majoriteten förvandlas inte till en rörelse eftersom kriget nu pågått i nio år och folk tror har helt enkelt inte att det går att göra så mycket åt det, till skillnad från 2003 när folk gick ut på gatorna för att faktiskt stoppa Irakkriget från att ske. Att de etablerade partierna är mot ett tillbakadragande sårar folk och skapar ett politiskt sår samt utvecklar en mer långsiktigt alienering från politiken och det politiska systemet hos befolkningen. Delar av den politiska klassen har försökt gå på offensiven genom att betona de ekonomiska aspekterna av kriget – stabilitet i Centralasien, frihet för världshandeln och liknande, men på det stora hela har det bara förstärkt skepsisen mot kriget, inte vunnit över folk.

Har attityden mot kriget förändrats i andra partier?

Det finns en debatt i alla partier eftersom majoriteten av medlemmarna i varje parti vill ha någon sorts tillbakadragande. Så alla partier har presenterat en ”Plan för tillbakadragande” som säger: ”Bundeswehr [försvarsmakten, övers. not.] kommer att dra sig tillbaka så snart säkerhetsläget tillåter och motståndsaktiviteterna minskat” – vilket troligtvis betyder aldrig. Så, förutom för Die Linke, är den generella konsensusen att stanna tills kriget är slut, vilket i stort sett är samma inställning som Obamaadministrationen har. Hur länge partitopparna kan fortsätta på detta spår är fortfarande öppet – vid den senaste omröstningen röstade nästan alla gröna ledamöter, ett flertal från SPD, några få konservativa och självklart alla från Die Linke mot ett nytt truppmandat. Så ingen majoritet bland befolkningen och en parlamentarisk majoritet som sakta smälter bort, inte en fantastisk situation för krigsförespråkarna.

Finns det några tyska högerextrema partier på väg in i parlamentet? Hur ser den antirasistiska rörelsen ut i Tyskland?

Tyskland har inga högerextrema partier som nått framgång på en nationell skala – av ett flertal skäl. Det hårdnackade fascistiska NPD har fått sina marscher blockerade av en bred antifascistisk rörelse under de senaste åren, mest anmärkningsvärt i Dresden i våras. Dresden har varit den huvudsakliga marschplatsen för nazister över hela Europa, och 2009 deltog 7000, vilket är den största nazistmarschen i Tyskland

> ” Årets antinazistiska motdemonstration i Dresden tog formen av en massiv blockad stöttad av artister och över hundra organisationer, inklusive några fackföreningar, som stoppade nazisterna och kastade in dem i interna stridigheter.

sedan WWII. Det var en katastrof för den antifascistiska rörelsen som var splittrad mellan små grupper av radikala antifascister som försökte blockera nazisterna, men misslyckades på grund av en massiv polisnärvaro, och en större demonstration lokaliserad långt bort från nazistmarschen.

Läxan blev med detta lärd – i år var det en massiv blockad stöttad av artister och över hundra organisationer, inklusive några fackföreningar, som stoppade nazisterna och kastade in dem i interna stridigheter.

De har fortfarande starka rötter på landsbygden i Östtyskland, men misslyckades få ett nationellt genombrott. Tillsammans fick de tre största extremhögerpartierna 2 % vid valet 2009. Die Linke blockerar dem valmässigt – speciellt frustrerade arbetslösa, som var grundstommen bland nazistiska väljare stödjer nu Die Linke för att de hoppas att det kommer främja deras krav.

Att extremhögern inte gjort några organisatoriska genombrott betyder inte att det inte finns några hot. Som i hela Europa växer sig islamafobin stark, och har gjort under en tid. En stor majoritet av tyskarna tänker att muslimer inte värdesätter demokrati och att det inte borde komma mer invandrare från muslimska länder. Den bästsäljande politiska boken under det senaste årtiondet heter ”Germany does away with itself” skrivet av Berlin Thilo Sarrazin, en SPD-medlem och tidigare finanssenator från Berlin. Boken är i stort sett en samling islamafobiska stereotyper och hävdar att araber är ”genetiskt underlägsna” och den är nu inne på den femtonde tryckningen och har till och med välkomnats av många liberaler som ”en angelägen debatt som måste hållas”.

Sarrazin verkar inte ha några intentioner av att grunda ett parti, men om han skulle göra det har över 20 % sagt att de skulle backa upp honom. Så det finns en verklig fara, inte så mycket från traditionella hårdnackade nazister, men från ett rumsrent islamofobiskt parti liknande Geert Wilders, som iklär sig en mantel av tal om upplysning, demokratiska värderingar och tolerans.

Vilka anser du är de huvudsakliga möjligheterna och utmaningarna för den tyska vänstern framöver?

Den stora möjligheten är att etablera ett parti till vänster om socialdemokratin som är kapabelt till att bryta SPD:s monopol i fackföreningsrörelsen, som är en viktig anledning till att kamper hålls tillbaka. Det betyder att vi måste ta på oss den svåra och mödosamma uppgiften att bygga rötter och allianser i lokalsamhällen, universitet, skolor, fabriker och kontor. Vi måste stå upp för majoriteten som berövats sina rättigheter. I ord, men framförallt i handling. Det är ett arbete som tar år, om inte årtionden. Artonhundratalets SPD (då revolutionärt) byggde sin grund i över 30 år för att bli en stark kraft i arbetarklassen.

Den största utmaningen är att inte förlora tålamodet och att försöka hitta genvägar till inflytande, till exempel genom deltagande i regeringar. Summan av Die Linkes erfarenheter av deltagande i federala regeringar är tillnyktrande. I Berlin har Die Linkes ledarskap varit delaktig i, i motsats till partiprogrammet, en attack på den offentliga sektorn, med ett minskat stöd som resultat. Det har inte byggt rötter, rötterna löstes upp. Makt ligger inte hos regeringar som arbetar utifrån ekonomiska begränsningar skapade av någon annan och befinner sig under konstant tryck från storföretag. I regeringar riskerar Die Linke att förlora siktet på det huvudsakliga målet, att skifta maktbalansen mellan klasserna till vänster för att kunna slå tillbaka offensivt mot både regering och bolagstoppar.

• Översättning: Helena Dübeck

ANTIKAPITALIST BEHÖVER DITT STÖD!

I det svenska medielandskapet har vi ett stort yttrandefrihetsproblem - med ett fåtal enorma och högerorienterade mediakoncerner med Bonnier AB i spetsen. I fråga om ägande och mediemakt ligger vi inte långt efter Berlusconis Italien. Motbilder är nu livsviktiga. Kort sagt, *Antikapitalist* är en tidning som behövs. Vi står inför stora utmaningar framöver och vill samla de bästa erfarenheterna och analyserna och med hjälp av dessa staka ut en väg framåt. Vi tror att det behövs en teoretisk, aktivistisk och öppen vänster. *Antikapitalist* önskar vara en tidning i den andan.

Vi får inget statligt stöd utan är helt beroende av aktivister, prenumeranter och ni som köper tidningen. Vill du stödja arbetet med tidningen? Skänk ett bidrag eller ge bort en prenumeration! Överför 100 kr till konto **81059-9036211820** för helårsprenumeration. Skriv ditt namn och “pre” i meddelandefältet. Skicka sedan adressuppgifter till info@socialister.se och tidningen finns snart i brevlådan!

DEN EKONOMISKA KRISEN OCH DET AMERIKANSKA VALET

För två år sen valdes Obama till president i Förenta staterna, två år senare förlorade det demokratiska partiet sin majoritet i representanthuset. Båda valen kan ses som resultatet av den ekonomiska krisen. För att förstå utvecklingen i USA är det nödvändigt att analysera både den politiska och ekonomiska utvecklingen och hur dessa påverkat varandra.

För att förstå dagens situation måste vi gå tillbaka några årtionden. Även om vänstern och arbetarrörelsen aldrig blev lika inflytelserik i USA som i Europa, genomfördes det ändå under 1960-talet en stor utbyggnad av välfärdssystemet. Så länge ekonomin expanderade var det möjligt att inom det kapitalistiska systemets ramar ge arbetarna en allt större del av produktionsöverskottet i löner och offentlig välfärd, om inte annat för att hålla tillbaka det tilltagande missnöjet och de revolutionära stämningarna inom 1960-talets medborgarrätts och antikrigsrörelse. Under 1970-talet fick dock den långa efterkrigsboomen sitt slut, och under decennierna därefter har politiken i de utvecklade kapitalistiska länderna handlat om hur man skall hantera kapitalismens växande kris. Den lösning som kom att segra i USA var den nyliberalt konservativa, som gick ut på att pressa tillbaka arbetarnas löneandel och utgifterna för offentlig välfärd. Konsekvenserna var en massiv ökning av inkomstojämlikheten och nedskärningar i den offentliga välfärden, som framförallt drabbade de fattigaste i USA.

Denna utveckling skall inte ses som en naturlag orsakad av globalisering eller kapitalistisk omstrukturering av ekonomin; i Frankrike under samma period fram till 1995 minskade inkomstojämlikheten. De ökade klassklyftorna måste ses som ett resultat av en aktiv politik att omfördela inkomster och förmögenheter från arbetare till kapitalisterna. Det är samma politik vi sett i Sverige sedan 1980-talet och som accelererat till en orkan under Reinfeldtregimen.

Förutsättningarna i USA för en högerpolitik var mer fördelaktiga här än i något annat avancerat demokratiskt kapitalistiskt land. Arbetarklassens avsaknad av ett massparti i kombination med fackföreningarnas allmänna svaghet har sedan 1950-talet inneburit att arbetarrörelsens möjlighet till organiserat motstånd var sämre i USA än i liknande länder. George W. Bushs presidentperiod kan på många sätt ses som en kulmination av högerns institutionella makt i USA, uppbyggd under decennier av politiska segrar. Dock slutade Bush presidentperiod i kris för den amerikanska högern, ekonomin föll samman i den allvarligaste krisen sedan 1930-talet och Bushs popularitetssiffror föll till 20 procent.

> Avsaknaden av en progressiv massrörelse med bas i arbetarklassen gjorde det möjligt för den reaktionära Tea-party rörelsen att angripa Obama och samhällseliterna med populistisk retorik. Dock appellerade man till en verklig frustration och utbrett missnöje som finns i den vita amerikanska arbetarklassen.

Detta skapade en möjlighet för Obama att vinna presidentvalet och för det demokratiska partiet att vinna majoritet i kongressens båda kamrar. Dock visade sig vänsterns svaghet efter Obamas seger då man inte lyckades omvandla sig till en verklig massrörelse för social förändring. Avsaknaden av en progressiv massrörelse med bas i arbetarklassen gjorde det möjligt för den reaktionära Tea-party rörelsen att angripa Obama och samhällseliterna med populistisk retorik. Naturligtvis är det en falsk retorik, det republikanska partiet och tea-party rörelsens politik kommer ytterligare gynna de penningfurstar som blivit gränslöst rika efter de senaste 30 årens nyliberalism. Dock appellerade man till en verklig frustration och utbrett missnöje som finns i den vita amerikanska arbetarklassen. Men det var endast i avsaknad av en populistisk vänsterpolitik som högerns retorik ens kunde verka trovärdig. Obama är ju i praktiken på den rådande ordningens sida.

Bilder från the Tea Party-rörelsen. Utan en gräsrotsrörelse som både tar de amerikanska folkets desperation på allvar och ger uttryck för klassmotsättningarna kan rasism, islamofobi och fascism växa sig starkare

Den ekonomiska krisen och Obamas politik

Den nyliberala politiken i USA har i decennier hållit nere lönernas andel av ekonomin och därför kunde profiterna stiga från 1970 till 1990-talet. Men denna ekonomiska strategi skapade stora framtida problem i ekonomin som helhet. Den minskade löneandelen skapade ett strukturellt underskott på efterfrågan i ekonomin i takt med att lönerna låg stilla och produktiviteten steg, utvecklingen hotade med andra ord tvinga tillbaka den amerikanska ekonomin till det tidiga 1980-talets stagnation. Lösningen kom i form av allt större skulder, genom att företag, privatpersoner och staten i allt högre grad lånade upp väldiga mängder pengar kunde efterfrågan fortsätta att öka trots att lönerna låg stilla. Detta lade grunden till allt större finans och bostadsbubblor, det var en sådan bostadsbubbla som till sist fick hela ekonomin att kollapsa 2008. Bankerna hade lånat ut väldiga summor pengar, som när bostadsbubblan sprack, det inte längre fanns någon täckning för i reella värden. USA:s stora banker hotades av konkurs vilket innebar att kreditsystemet slutade att fungera, ingen ville längre låna ut till någon annan då alla fruktade att inte få tillbaka sina pengar. Då ett fungerande banksystem är helt nödvändigt för att en kapitalistisk ekonomi skall fungera gick den amerikanska staten in och räddade bankerna. Mot de hotande bankkonkurserna drev Bushregimen tillsammans med demokraterna i kongressen igenom de så kallade TARP (Troubled Asset Relief Program), vilka i praktiken innebar att staten köpte bankernas värdelösa skuldpapper. Man skulle kunnat förvänta sig att de banker som skapat krisen genom vidlyftig utlåning åtminstone skulle fått smaka på hårdare regleringar och krav på motprestationer. Bankerna och bankdirektörernas jättelika bonusar räddades men bankerna började ändå inte låna ut pengar i tillräcklig utsträckning, bankerna överlevde men penningcirkulationen tog inte fart.

Obama valdes mycket på grund av bankkrisen och den efterföljande ekonomiska krisen. Löftet om en annan politik efter 8 år av George W. Bush fick väljarna att gå över till Obama. Dock visade det sig relativt snart att Obama inte hade några intentioner att driva någon verklig progressiv politik, till sitt ekonomiska team valde han samma personer som var ansvariga för den politik som skapat krisen. Medan bankerna fick miljarder i stöd blev miljoner amerikaner vräkta från sina hem. Den ekonomiska kollapsen skapade en arbetslöshet på 10 procent, och i ett land som USA utan utbyggda sociala skyddsnät innebar detta en tilltagande fattigdom och social utslagning. Miljoner amerikaner som drabbats av den ekonomiska krisen ser en president som förutom ett stimulanspaket, konsekvent har ställt sig på den finansiella elitens sida, även sjukvårdsreformen genomfördes på de premisser som sattes av de rika och mäktiga försäkringsbolagen. Samtidigt går den ekonomiska återhämtningen mycket trögt. Detta beror på flera olika faktorer, växande handelsunderskott, ökat sparande men framförallt på att det inte, trots rekordlåga räntor, görs tillräckliga investeringar av banker och företag. Centralbanken, the Federal Reserve, har genom så kallad quantitative easing, tryckt nya pengar som man fört över till bankerna. Poängen är att bankerna med mer kapital skall börja låna ut pengar till företag och privatpersoner för att öka investeringarna i ekonomin. Detta har dock inte fungerat, den låga profitnivån i USA har istället lett till att bankerna skickat pengarna världen runt i jakt på mer profitabla utländska marknader och i spekulation.

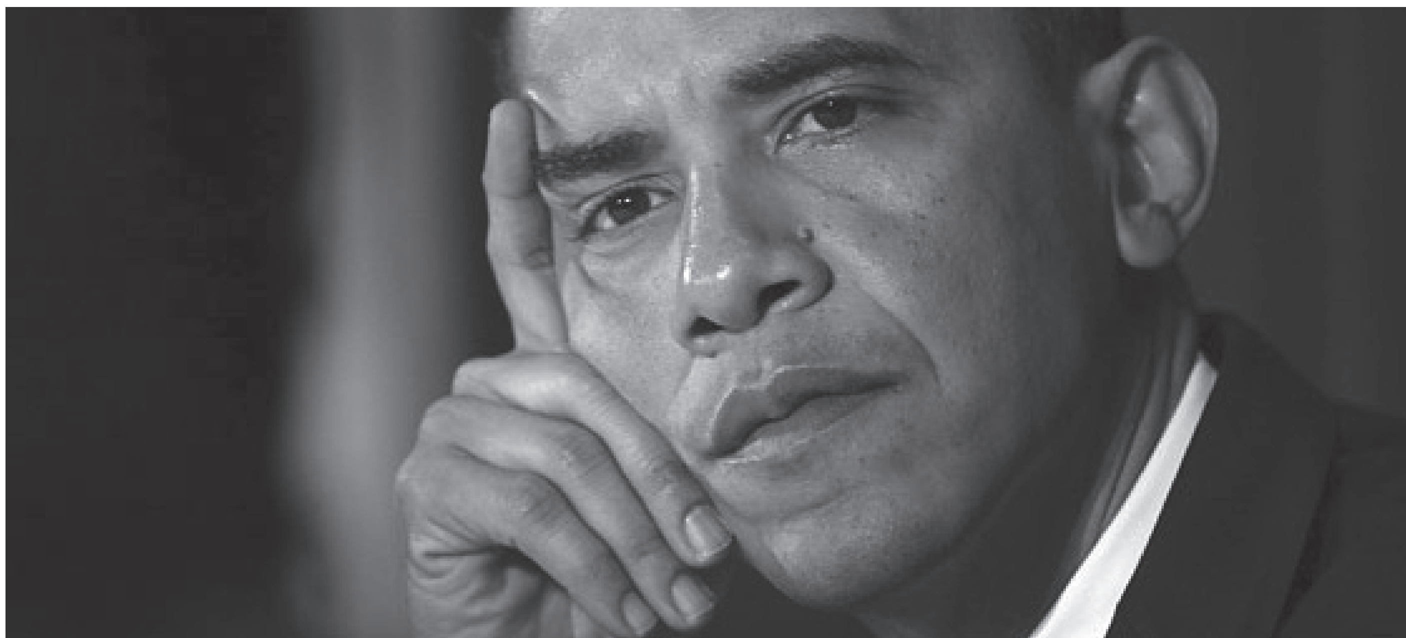
Den tilltagande ekonomiska krisen har skapat ett utrymme för den amerikanska högern att angripa Obama. Det finns fortfarande stora grupper i USA som inte gillar tanken på en svart president, men också drivs av en vrede mot

Miljoner amerikaner som drabbats av den ekonomiska krisen ser en president som förutom ett stimulanspaket, konsekvent har ställt sig på den finansiella elitens sida, även sjukvårdsreformen genomfördes på de premisser som sattes av de rika och mäktiga försäkringsbolagen.

regeringen och bankerna som de ser är i allians med varandra mot folket. Samtidigt, precis som under stora depressioner och ekonomiska kriser mer generellt, är det sällan eller aldrig vänstern som till en början vinner på ekonomiska kriser. Ifall vänstern lever på hoppet om att ett bättre samhälle är möjligt lever högern på fruktan för ett samhälle i förfall. Ekonomiska kriser väcker alltid de mest reaktionära sociala krafterna, som börjar längta tillbaka till ett idealiserat förflutet, i USA:s fall ett land där statens makt var liten, där den patriarkala kärnfamiljen var allenarådande och där vita amerikaner var en överväldigande majoritet. Tea Party-rörelsen representerar de som tycker att det gamla ”sanna” Amerika ”God's own country” angrips av vågor av massinvandring, gudlösa liberaler och en expanderande statsmakt.

Den ekonomiska krisen skapade tillräckligt missnöje för en klar republikansk seger i kongressvalet 2010. Ifall den ekonomiska krisen fortsätter till 2012 finns det ingenting som säger att Obama inte kan förlora i presidentvalet. Det enda som skulle kunna stoppa en sådan utveckling är en folklig mobilisering likande den som valde Obama 2008, men det finns idag inga tecken på en sådan mobilisering från vänster. Vänstern är desillusionerad av Obamas ”business-as-usual” politik medan högern kan mobilisera kring missnöjet skapat av den ekonomiska krisen och oron över vart USA är på väg. Risken är att Obama efter valet 2010 går ytterligare åt höger och därmed desillusionerar sina anhängare än mer. Dock kan den politiska scenen förändras snabbt, och motstånd underifrån mot bankbonusar, vräkningar, nedskärningar och islamofobi kan mobilisera och kanalisera frustrationen vänsterut.

• Mattias Börjesson

KRISENS USA I SIFFROR

5,6 MILJONER
Antalet hushåll i USA som tar emot mat från välgörenhetsorganisationer och soppkök har nästan fördubblats mellan 2007-2009

43,6 MILJONER
Det officiella antalet fattiga i USA är det största på 51 år, 14,3%. 20% av amerikanska barn räknas som fattiga liksom 10% av pensionärerna. (US Census Bureau)

17%
Arbetslösheten som inkluderar de som är arbetslösa eller “underanställda”. (US Department of Labor Bureau of Labor Statistics October 2010 report.)

2,8 MILJONER
Rekordantalet hem som 2009 fick besked om utmätning (foreclosure). 2010 väntas det gälla fler än 3 miljoner hem.(Reuters and RealtyTrac.)

$1.37 TRILLIONER
Värdet på de 400 rikaste amerikanarnas förmögenhet, som växt med 8% i år. (Forbes 400: The super-rich get richer, September 22, 2010, Money.com.)

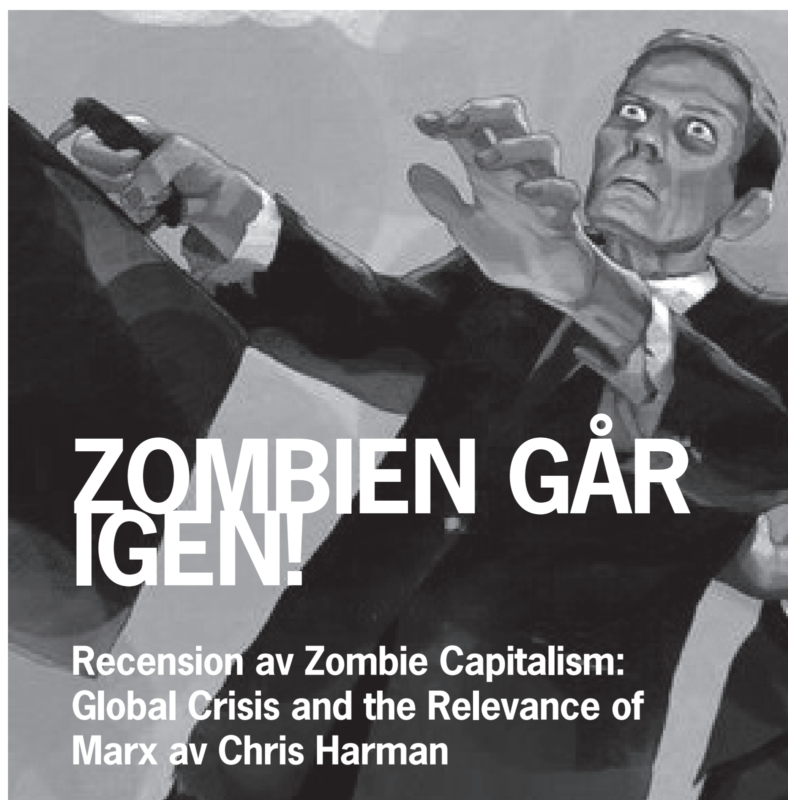
23%
Den rikaste procentens andel av inkomsterna 2006, 1979 var den 10%. Inkomstklyftorna i USA ligger nu på samma nivå som de var innan depressionen i slutet av 1920-talet. Under de senaste 25 åren har över 90% av inkomstökningarna gått till de rikaste tiondelen medan 9% får delas mellan resterande 90 % av befolkningen. (Jared Bernstein and Heidi Shierholz, State of Working America.)

275:1
1973 fick den genomsnittlige amerikanske direktören $27 för varje dollar som en arbetare fick; 2007 var det $275 för varje $1. (se källa ovan)

ZOMBIEN GÅR IGEN!

Recension av Zombie Capitalism: Global Crisis and the Relevance of Marx av Chris Harman

"Som verkar död när det gäller att uppnå mänskliga mål och besvara mänskliga känslor, men kapabel till plötsliga utbrott av aktivitet som sprider kaos kring sig"

Chris Harman om den hjärndöda, destruktiva zombien som en lämplig analogi för kapitalismen

Marx jämförde kapitalet med en vampyr, som bara lever genom att suga ut levande arbetskraft, och ju mer arbete den suger ut desto mer lever den". För Chris Harman, vilket illustreras på bokens omslag, är den hjärndöda, destruktiva zombien en bättre jämförelse, "som verkar död när det gäller att uppnå mänskliga mål och besvara mänskliga känslor, men kapabel till plötsliga utbrott av aktivitet som sprider kaos kring sig".

ZOMBIE CAPITALISM är en genomarbetad motivering av denna beskrivning. Den börjar med en diskussion av marxismens grundläggande teser och fortsätter sedan genom att applicera dessa på utvecklingen från första världskriget till den nuvarande Stora Recessionen. Harman var i många år en av huvudteoretikerna bakom *International Socialism Journal* och Socialist Workers Party i Storbritannien och boken vittnar om de många argument och motargument han deltagit i som en del av denna roll. På så vis är boken inte helt enkel läsning även om den ursprungliga avsikten var en mer lättillgänglig version av hans tidigare bok *Explaining the Crisis.*

DE FÖRSTA TRE KAPITLEN lägger grunden till analysen: Marxs arbetsvärdelära, mervärde och ackumulation samt teorin om profitkvotens fallande tendens. Detta är ett språng rakt ut i en myriad av argument: Harman avverkar många av Marx kritiker, både mer och mindre kända, både inom olika marxistiska traditioner och utom, och försvarar honom energiskt från dem alla. Dessa är ännu inte avgjorda frågor, likväl kan man ta med sig två obestridliga empiriska fakta som är centrala i analysen av världen i resten av boken. För det första, den ständiga drivkraften till ackumulation och profit i samspel med undertryckandet av arbetarnas löner, och för det andra, nedgången i utlopp för produktiva investeringar och den åtföljande tendensen för systemet att stagnera.

BEVISMATERIAL "A" är den Stora Depressionen 1929. Det är kusligt att läsa den klassiska redogörelsen av John Kenneth Galbraith[1] och se likheterna till våra tiders Stora Depression: spekulativa bubblor som staplas på varandra tills de katastrofalt brister. Harman argumenterar att det var den fallande profitkvoten som ledde till dessa spekulativa boomer och de påföljande kriserna. Vidare argumenterar han att det inte var klassisk keynesiansk

1. John Kenneth Galbraith, *The Great Crash of 1929*, Mariner Books 1997

De vårdslösa lånen, påfundet med komplexa och helt ogenomträngliga finansiella instrument som derivat och avregleringen av industrier var inte avvikelser från systemet – de var systemet.

hantering av efterfrågan som ledde till återhämtningen och kapitalismens långa ”guldålder” från 1940-talet till 1970. Snarare var det militär keynesianism – det militärindustriella komplexet som var utlopp för investeringen av mervärde. Ingen ifrågasätter längre att återhämtningen från 1929 hade långt mer att göra med mobiliseringen för krigsinsatsen än keynesiansk politik, men poängen att den militära sektorn spelade en stor roll i “guldåldern” är det inte bara marxister som gör – Harman har också stöd från en mycket lovordad studie av en forskare med oklanderliga liberala referenser.[2] Nyligen[3] kunde man läsa en klagande vädjan på debattsidan i en stor amerikansk tidning om att President Obama borde eskalera kriget genom att attackera Iran för att ta sig ur recessionen!

NÄR VÄRLDEN VACKLADE på avgrundens rand efter kraschen av Lehmann Brothers, så återvände vålnaden för att hemsöka världen. Den självbelåtna världsbilden med den “perfekta självreglerande fria marknadsekonomin” strimlades sönder. Etablissemangets ekonomer som Paul Krugman skrev detaljerade *mea culpas*[4] medan Wilhem Buiter klagade över att “de flesta ’state of the art’ akademiska monetära ekonomiska teorier tyvärr var odugliga”. All den typen av kritik vände sig mot finansvärlden och utövarna av dess giriga fifflande och såg dessa som de största brottslingarna. Men, som Harman övertygande argumenterar, detta missar fullständigt poängen. De vårdslösa lånen, påfundet med komplexa och helt ogenomträngliga finansiella instrument som derivat och avregleringen av industrier var inte avvikelser från systemet – de var systemet. Vi behöver bara fråga oss själva vad som skulle varit resultatet om inget av detta hänt. Svaret, som Harman skriver, hade varit att krisen kommit tidigare (och kanske inte lika dramatiskt). Finanskapitalism är bara den senaste uppfinningen för att avvärja krisen genom att erbjuda ett tillfälligt utlopp för mervärde och för att motverka den fallande profitkvoten. Finanssektorn, för att använda en av Harmans fraser är “parasiten ovanpå parasiten”. Läs Harmans analys av krisen och andra marxistiska redogörelser som exempelvis *Monthly Review*[5] och sätt det i kontrast med den fullständiga förvirring och det osammanhängande resonemang som etablissemangets ekonomer fortfarande för.

DET ÄR INNE ATT IDAG prata om den “Gröna ekonomin” och glättiga gröna “ high tech” lösningar på klimatförändringarna. Likaså pratet om ”marknadslösningar” och handel med koldioxidutsläpp. Harman tar ner allt detta på jorden med en enkel fråga: kommer dessa signaler vara starka nog

för att stå emot systemets drivkraft till kortsiktiga vinster och ackumulation?

Slavoj Zizeks skriver i sin senaste bok *Living in the End Times*[6] att någonting snart måste ge vika. För att förbereda oss för detta hade det varit viktigt att ha en person som Harman med oss, men han gick tyvärr bort för ett år sedan. Lyckligtvis lämnade han detta mästerverk efter sig och det är väl värt mödan att förbereda oss för framtiden genom att få en bättre förståelse av *the ways of the Zombie.*

• Devdatt Dubhashi

Boken finns att köpa från IS bokbord (se även **socialister.se** för vår bokförsäljning)

Är du intresserad av att delta i en studiecirkel om boken så kontakta oss på **info@socialister.se**

2. Vernon W. Rutton, *Is War Necessary for Economic Growth?* Oxford University Press 2006.
3. David Broder, “The War Recovery?”, Washington Post, debattsida Okt. 31, 2010.
4. Paul Krugman, “How did Economists Get it So Wrong?”, New York Times, Sept. 2, 2009.
5. John Bellamy Foster and Fred Magdoff, *The Great Financial Crisis,* Monthly Review Press 2009.
6. Slavoj Zizek, *Living in the End Times,* Verso 2010.

KRIGET UTAN SLUT

Kriget i Afghanistan är nu inne på sitt tionde år och detta är det blodigaste hittills, både när det gäller afghanska och militära dödsoffer. Trots att opinionen mot kriget vuxit och allt fler länder drar sig ur väljer svenska politiker att öka och förlänga sitt stöd.

Wikileaks-läckan i slutet av juli av över 90 000 hemligstämplade dokument bekräftade bilden av ett brutalt krig där krigsförbrytelser mot hundratals civila hemligstämplas och mörkläggs för att inte opinionsstödet ska försämras ytterligare. De visade också att talibanerna är starkare än någonsin och att den amerikanska krigföringen i allt högre grad sker med drönarplan kontrollerade från Nevadaöknen. De senaste tre åren har drönarattacker dödat 700 civila och 14 ”terroristledare”, en precisionsnivå på 2 procent.

Den krigsförespråkare som vill sälja in fortsatt ockupation har inte längre många gångbara lögner att välja på, utan istället förlitar man sig på bristen på aktivt motstånd, en media som stryker medhårs och politiskt konsensus. I debattens mittfåra talas det knappt om krig längre, än mindre ockupation. Istället beskrivs kriget med begrepp som ’säkerhet’ där de utländska truppernas roll är att ’hjälpa de afghanska styrkorna med utbildning’. Det behöver därför sägas högt och ofta att det som sker i Afghanistan är inget annat än en brutal ockupation inom ramen för den globala maktkampen om geopolitiska resurser, även kallat imperialism. USA är i Afghanistan på grund av dess granne Ryssland och närområdets rika naturresurser. Sverige, å sin sida, visar med sitt deltagande att man valt partner i den globala maktfördelningen och får antas hoppas på politiska och ekonomiska fördelar.

Natos nyliga möte i Lissabon var just en uppvisning av imperiets ambitioner, och Sverige var med på tåget med en topptrio ministrar. Gällande Afghanistan gjorde mötet det tydligt att man planerar att fortsätta kriget i minst fyra år till. Därefter är det möjligt att man försöker framställa det som ett tillbakadragande, men troligen med en gigantisk amerikansk ambassad ”Irak-style” och ett stort antal ’säkerhetsstyrkor’ med varierande beteckningar.

Krigets konsensus i Sverige

I Sverige har antikrigsrörelsen idag en svag politisk röst. 2008 lade vänsterpartiet en motion där man krävde ett ”omedelbart tillbakadragande” med formuleringen att Sverige ”bör agera för att den USA-ledda ockupationen av Afghanistan upphör”.

Den rödgröna överenskommelsen inför valet 2010 var ett dokument som i stora drag accepterade krigsförespråkarnas världsbild. Ordet ockupation nämns inte utan istället talas det om säkerhet och med formuleringar som: ”Sverige och de andra nationerna i ISAF är i Afghanistan efter ett beslut i FN för att trygga en möjlig väg mot fred och utveckling” blir det inte mycket till opposition. Det är ett bättre dokument än den nu gällande borgerliga-mp-s-överenskommelsen på så vis att man är mer tydlig och har tidigare deadlines. Tillbakadragandet ska här påbörjas under början av 2011 och vara avslutat under första halvåret av 2013. Men på det stora hela är det bara en gradskillnad i acceptansen av krigets helvete. Högern vann mest ideologiskt på de rödgrönas överenskommelse då Sveriges deltagande i kriget av alla partier framställdes som något i grunden gott, där det är teknikaliteter om när och hur det ska avslutas som skiljer de politiska partierna åt.

Det faktum att regeringen inte har mycket verklighet på sin sida sågs uppenbarligen inte som något hinder för att satsa på ett krig utan slut. Utan att blinka beslutade man i början av november att ge trupperna fortsatt mandat, fler än de sex kistor som kommit hem hittills lär det alltså bli. I den borgerliga överenskommelsen, som nu även undertecknats av S och MP finns inga löften om tillbakadragande, bara vaga formuleringar och odefinierade begrepp. Senast 2014 ska de stridande trupperna övergå till att vara stödjande. Men vad skiljer en stridande trupp från en stödjande säkerhetsinsats? Dessa benämningar har varit medvetet vaga redan från början. Värt att påminna om att det som idag kallas stridande trupp faktiskt går under benämningen ISAF - International Security Assistance Force. Alltså en stödjande säkerhetsinsats.

Man har i princip samma tidsramar som USA där afghanska styrkor ska ta över 2014, ”om säkerhetsläget tillåter”. Många gånger används ord som mål, ambitioner och strategier men vem bestämmer enligt vilka kriterier när målen uppfyllts? Carl Bildts kommentar i Ekot i början av november är talande; ”den svenska stridande styrkan ska vara hemtagen från Afghanistan 2014, men det hindrar inte att svenskar kan komma att strida i Afghanistan även efter 2014”. Kriget är inte över och det behövs protester för att kalla det som sker för en ockupation och kräva att alla trupper dras tillbaka omedelbart.

• Åsa Hjalmers

nr41.indd 20 10-12-02 12.20.52

den röda tråden

Stort och smått, högt och lågt, peppande och deppande. Tecken i tiden och tidsandens tecken - allt i en salig röra som självklart aldrig har någon koppling...

EN MEDBORGARE HÖJD ÖVER VARJE MISSTANKE

Ett nytt modeord i den där andra verkligheten som bolagsstyrelser lever i är *Corporate Social Responsibility* (CSR). Låter som en självmotsägelse, eller kanske ett marknadsföringsknep? You bet. Volvo ligger i framkanten med detta nyfunna samhällsansvar, och pratar om hur man numera ”tar hänsyn till alla intressenter, inte bara aktieägare” (’all stakeholders not just shareholders’). Exakt hur detta går ihop med att man sparkat 60 procent av alla anställda härom året vill man inte hänga upp sej på, men vi anar att vissa specifika intressenter kanske är lite viktigare än andra.

För organisationer som vill hänga på trenden finns lyckligtvis ISO 26000, ett sprillans nytt internationellt standarddokument som beskriver hur ett företag kan bete sej för att verka vara en ansvarsfull samhällsmedborgare (‘corporate citizenship’ får vi också se upp med framöver, brrr). Några hundra sidor av demagogi och tautologier kan verka lite magstarkt, och långtråkigt. En punkt står dock ut i översikten: nämligen att ansvarsfulla företag bör ‘Följa lagen’.

Det känns betryggande att våra mest lysande entreprenörstjärnor skall läsa om detta i ett ISO-dokument. Samt att det skall ses som en rekommendation och inte en, ja... lag?

INGEN RÖK UTAN ELD

Anders Borg förklarar att vi ska ta vår del av stödpaketet till Irland för att ”när det brinner i grannens hus ska vi alla hjälpas åt att släcka för att annars sprider sig elden”. Jamen tack så jävla mycket för det guldkornet Anders! När vi ändå är igång varför drar vi inte denna metafor till sin logiska spets? Om ni nu är så måna om bränder, varför har ni låtit de där kostymklädda pyromanerna leka med tändstickor de senaste tjugo åren? Varför, efter att de har tänt eld på halva bostadsområdet, bestraffar ni dessa psykon med att ge dem en ny dunk bensin?

Ni verkar inte heller vilja släcka elden något vidare. Låt det gärna småpyra lite i Irland tills bara bjälkarna är kvar, det ser ni uppenbarligen som en trevlig bonus. Att nedskärningarna i den offentliga sektorn utan tvekan även innebär besparingar för just brandkåren, det får vi väl bara se som en lycklig slump.

THE ABUSIVE RELATIONSHIP

Wikileaks har försatt den svenska borgerligheten i ett oroligt tillstånd. Inte så mycket för att man är rädd för att avslöja oegentligheter, utan för att det kan bli beklämmande tydligt hur lite USA bryr sig om oss. För att förstå detta trauma måste man inse att uppmärksamhet från jänkarna är som knark för vår höger. En klapp på huvudet från imperialisten i väst är som att få rulla sig i ett bollhav fullt av kattungar.

Därav det desperata behovet av bekräftelse, som nu framkommer i alliansens försök att visa på att man minsann är lika bra som de andra Nato-medlemmarna, att vi skiter i neutralitetspolitiken, säg det bara inte högt. Försvarsminister Sten Tolgfors vill dock gör sitt ställningstagande klart, ”han älskar USA”. Kärleksförklaringar ingår alltså i försvarsministerposten, se där.

Och vad är tacken? Att USA efter allt ser Sverige som allt för skeptiskt och idealistiskt för att bli en duktig Nato-medlem. Vad kan man säga?

Girlfriend, he's no good for you.

ARBETARLITTERATUR
Hur skildras arbetarklassen?

En mulen söndag i november beger jag mig till Järntorget för att träffa **Niclas Mossberg**, skribent och medarbetare på tidskriften *Avsikter*. Vi har stämt möte för att tala om arbetarlitteratur. Vi trotsar kylan och sitter ute så att vi kan se Dan Andersons metalliska siluett vaka över torget. Jag vill veta om det är relevant att tala om arbetarlitteratur idag? Och vilken roll kan den spela?

”DET BEROR så mycket på vad man menar”, börjar Niclas. ”Pratar vi om den litteratur som skrevs av eller handlar om de arbetare som säljer sin arbetskraft eller talar vi om de som står utanför lönearbetet”. För jag undrar om vi inte betraktar arbetarlitteraturen idag som ett monument över ett svunnet folkhem när arbetarnas självförtroende, tron på att de kollektivt kunde reformera kapitalismen tills den inte fanns kvar, höll borgerliga partier långt ifrån regeringsmakten?

KANSKE ÄR DET SÅ. Men ändå är arbetarlitteraturen lika gammal som industrialiseringen. Och det går fortfarande utmärkt att läsa nyutgivna alster.

”DET HAR ALLTID FUNNITS ett förakt mot arbetarlitteratur, eller mot alla försök att på ett trovärdigt sätt beskriva de lägre klassernas liv. Men just det är vad som krävs för att vi ska

AVSIKTER

Tidskriften Avsikter är en göteborgsbaserad tidskrift som utkommer fyra gånger per år. Den behandlar skrivandets konst och ger plats åt arbetarlitteratur.

definiera verkligheten på ett korrekt sätt.” fortsätter Niclas. Det är svårt att inte hålla med. Samtidigt var senare försök i genren, som Åsa Linderborgs *Mig äger ingen* och Susanna Alakoskis *Svinalängorna* publika succéer. Båda berörde mig, liksom så många andra på djupet. Men de berörde i sin uppgivenhet, eller kanske snarare för hur de beskrev en desperat kamp för värdighet i ett samhälle som stjäl just det. För mig saknade dessa två böcker det hopp som de gamla klassikerna ändå förmedlade. Samtidigt kan ingen förneka att det är nödvändigt att påminna om att Sverige inte är ett jämlikt drömsamhälle.

NICLAS BYTER RIKTNING i samtalet, ”Balzac skrev ju också en sorts arbetarlitteratur. Även om han var borgerlighetens författare så fångade han ju livsvillkoren för arbetare, fattiga och utslagna i 1800-talets Frankrike.” Återigen kan jag bara instämma. Åtskilliga socialister lyfter gärna fram just Balzacs fantastiska öga för klassamhällets detaljer. Men var hittar vi klassperspektivet i de stora förlagens utgivning idag? Dagens klassmarkörer verkar kanske på ett mera subtilt sätt än för bara ett par årtionden sedan. De historier som förmedlar vanliga knegares och de uteslutnas erfarenheter har antingen att föra sin tillvaro på mindre förlag med små möjligheter till marknadsföring eller så har de förpassats till klassikerhyllan där de gått och blivit ofarligt allmängods. Vilhelm Moberg kan vara det perfekta exemplet på det senare. Vi förfasas över de fattigas umbäranden och imponeras av formuleringskonsten i hans epos men vi gör det inte utifrån en systemkritik. ”De stora arbetarförfattarna blev ju en del av etablissemanget, med sina priser och akademistolar. De blev en del av de som äger. Kan man då tala för dem som inte äger?” frågar Niclas. Nej, man kanske, som Balzac och andra, kan beskriva dem, men det blir svårare att tala i deras sak. I alla fall om man står utanför en politisk rörelse som bedriver en progressiv kamp.

I KRISTIAN LUNDBERGS *Yarden* fann jag kanske en rå och ärlig beskrivning av en verklighet men ingen av den solidaritet som Sara Lidman och Ivar-Lo Johanson kunde skildra. Kanske är detta en följd av borgerliga ideologers formidabla kampanj att misstänkliggöra alla former av kollektiv. Niclas pekar på det ”cowboyens frihetsideal” som

BOKTIPS:

Åsa Linderborg: *Mig äger ingen.* Intensiv och stundtals smärtsam. Ett mästerverk i det lilla formatet.

Skarpt läge: Nyvässade texter i tiden. 21 författare har bidragit till denna antologi med dikter och essäer. Strålande textsamling där klassperspektivet är lika tydligt som nyanserat.

Per Anders Fogelström: *Mina drömmars stad* och de övriga i Stadserien. Handlar om Stockholms arbetare. Lysande språk och en viktig historia.

John Steinbeck: *The winter of our discontent.* En rak kritik av nyliberalismen som fick upp FBI: s ögon för den åldrande giganten.

Sara Lidman: Allt. Skrev som ingen annan om arbetare och fattiga. Poetiskt och med kraft visar hon gång på gång hur solidariteten utgöt en livsnödvändighet.

ideologer som Johan Norberg med flera torgför. Efter en kort utvikning om de amerikanska idealen kommer vi båda att tänka på John Steinbecks *Vredens druvor,* denna monumentala hyllning till kollektivet och fullständiga söndersmulning av den amerikanska kapitalismen. Här möter man en västern där ensam är långt ifrån stark och där räddningen är att kunna säga ”vi”. Det är en storartad roman som uttrycker en fundamental övertygelse om solidaritetens nödvändighet för de som utsätts för kapitalismens nycker.

TILL SIST kommer Niclas in på Jenny Wrangborn, den upproriska kallskänkan som hon kommit att kallas. En ung poet som arbetar som kallskänka och utgår från det i sin poesi. Hennes dikter är ett rakt igenom

> Levande litteratur kan aldrig vara plakatpolitisk. Men politik utgår allt som oftast från den vardag vi delar med miljoner andra. Och då är våra erfarenheter från arbetet och arbetsplatserna en central del som måste utforskas.

medvetet försök att skildra vanliga arbetares vardag. Hon är långt ifrån de stora förlagen men nära det arbete hon skriver om. Och så var det ju också för de allra flesta arbetarförfattare även när genren var som störst.

EN LEVANDE LITTERATUR kan aldrig vara plakatpolitisk. Försök har gjorts men så gott som alltid slutat som parodier på vad en god historia är. Men politik utgår allt som oftast från den vardag vi delar med miljoner andra. Och då är våra erfarenheter från arbetet och arbetsplatserna en central del som måste utforskas. Mycket har hänt på arbetsmarknaden de senaste årtiondena. Därför längtar jag efter en framåtblickande arbetarlitteratur som utforskar just dessa förändringar. Så leve arbetarlitteraturen!

• Martin Kehlmeier

KULTURKRÖNIKAN

Marx var ju en av de där tänkarna som tycks ha ett citat redo för varje situation. Därför blir det aldrig gammalt att dra fram ett ur de dammiga gamla luntorna för att fånga sin samtid. En gång i tiden plitade han alltså ner följande, ”Om jag är lämpad för studier men inte har pengar, så är jag inte lämpad för studier, dvs. jag är inte lämpad på det effektiva, egentliga sättet. Om jag däremot inte är lämpad för studier men har både vilja och pengar, så är jag lämpad på ett effektivt sätt.”

LÄS GÄRNA DET en gång till. Fundera sedan om det är, som det så gärna sägs, föråldrat och överspelat eller om det inte går att tillämpa på dagens utbildningssystem. För i Lund utspelar sig ett smärre drama där en glad akademiker hemskt gärna ville bli rektor för Lunds universitet men tyvärr saknade de nödvändiga kvalifikationerna. Han var nämligen inte professor. Men allt går att ordna, särskilt om man som Per Eriksson är generaldirektör för Vinnova. Vinnova, för den som undrar, är en statlig myndighet som fördelar nätta två miljarder årligen i forskningsanslag. Att sitta på den skattkistan gör en tydligen ytterst lämpad för studier på det där effektiva sättet.

ERIKSSON ANSÖKTE 2006 om att bli professor på meriter som enligt Christer Löfstedt, prefekt vid den biologiska institutionen i Lund, var så svaga att de inte ens skulle räcka för att bli docent på Naturvetenskapliga Fakulteten. Dessutom var han betydligt, betydligt sämre kvalificerad än de övriga drygt tjugo sökanden. Faktum är att det dessutom verkar ganska klart att Eriksson varit ganska generös med sitt CV och att hans förhållande till sanningsbegreppet snarast kan kallas ”fantasifullt”. Fantasi i all ära, men ingen postmodern litteraturteori i världen kan vara den stege som Eriksson skulle behöva för att klättra upp ur det hål han grävt åt sig. Kunde man ju tro. Men döm om allas förvåning, i mars 2007 blev Per Eriksson utsedd till professor vid Lunds tekniska högskola. Vilken högoddsare!

NU LÅG OCKSÅ VÄGEN till rektorsämbetet öppet. Och 2008 kunde kanske den minst akademiskt kvalificerade rektorn i Lunds universitets moderna historia tillträda. Pompan och ståten var dock som vanligt. Nu finns de dem som försvarar Erikssons upplyftande med att det inte är nödvändigt att vara en god forskare för att bli en bra rektor. Eriksson är en hejare på att ragga pengar och att representera universitetet på ett förtjänstfullt sätt. En riktig entreprenör vågar man kanske tro? För oss som tycker att samma regler ska gälla för dem som ansvarat för fördelningen av två årliga miljarder som för de som saknar det tunga ansvaret ställer sig dock frågande inför dessa resonemang.

ETT ANNAT MARXCITAT POCKAR här på uppmärksamhet, ”Vad jag inte förmår som människa, alltså vad ingen av mina väsenskrafter förmår, det förmår jag genom pengarna.” Det går naturligtvis utmärkt att göra sig lustig över hela situationen men det är så klart oerhört allvarligt att den akademiska världen, liksom hela övriga utbildningssystemet ställs under kapitalets makt. För den som håller fast vid otidsenliga idéer som att utbildning är till för att vi ska kunna nå rikare uttryck och lära oss kritiskt tänkande är Per Eriksson inget skämt utan ett hot.

• Martin Kehlmeier

U FÖR UTSUGNING

NÄR MAN HÖR termen utsugning, eller exploatering, tänker många nog på en arbetare som tvingas arbeta under usla förhållanden med långa arbetsdagar och låg lön. Bilden av en exploaterad arbetare är för de flesta bilden av en barnarbetare eller någon som syr kläder i en sweatshop i Kina, eller i andra fattigare delar av världen. Exploatering framställs som något extremt, till skillnad från de ”normala” arbetsförhållandena som arbetare i västvärlden lever under.

OFTA BLANDAS exploatering ihop med förtryck och uttrycken används om vartannat för att beskriva något vi inte tycker är bra. Förtryck innebär att en starkare part utövar sin makt mot en svagare part, och beskriver hur vissa grupper i samhället hålls nere. Förtryck är en kraft som gör arbetarklassen svagare och splittrad, som ställer grupper mot varandra.

EXPLOATERING Å ANDRA sidan handlar om den process varigenom kapitalisterna skapar sin profit utifrån vårt arbete. Enligt Marx är exploatering en central funktion i kapitalismen och handlar alltså inte bara om lönenivåer eller arbetsförhållanden. Enligt Marx' mervärdeteori är mänskligt arbete källan till allt värde. Men den lön som arbetarna får för sitt arbete motsvarar bara en del av detta värde – resten går till kapitalisten i form av profit.

ENLIGT MERVÄRDETEORIN utgör den tid som det tar för en arbetare att producera en vara grunden för det pris som den sedan blir såld för på marknaden. Under kapitalisten förvandlas allt till varor, och så även arbetskraft. Kapitalisten betalar det som är nödvändigt för att reproducera arbetskraften, det vill säga tillräckligt för att arbetaren ska kunna äta, klä sig, ha någonstans att bo och tillräckligt med vila så att hon ska kunna gå till arbetet nästa dag.

PROFIT UPPSTÅR NÄR arbetaren utför mer arbete än det som är nödvändigt för att producera varan och hålla arbetaren vid liv, vilket är det normala under kapitalismen. Problemet för kapitalisten är att arbetskraft inte är vilken vara som helst, utan en människa med en egen vilja och egna idéer. Och de flesta av oss tycker inte att det räcker med att få en lön som nätt och jämnt håller oss levande så att vi kan arbeta nästa dag. Istället ser vi på den enorma rikedom som finns i samhället och ser det som självklart att arbetare har rätt till en bättre levnadsstandard och rätt att ta del i beslut om hur överskotten ska användas. Exploatering innebär därför också att arbetarklassen har en kollektiv makt, då man tillsammans kan förvägra kapitalisterna sin profit genom till exempel strejker.

Vi ser på den enorma rikedom som finns i samhället och ser det som självklart att arbetare har rätt till en bättre levnadsstandard och rätt att ta del i beslut om hur överskotten ska användas.

EXPLOATERING INNEBÄR att det pågår en evig strid mellan kapitalister och arbetare om löner – det vill säga priset för arbetskraften. Kapitalisterna vill betala så lite som möjligt – exploatera arbetarna så mycket som möjligt – för att kunna ta ut största möjliga profit. Men gång på gång bryter arbetarna ut i kamp för bättre lön och bättre villkor, särskilt i tider när levnadskostnaderna i samhället stiger, vilket betyder att också arbetarnas lön måste stiga om inte deras levnadsvillkor ska försämras.

DETTA MEDFÖR ATT alla arbetare är exploaterade, inte bara de som tvingas arbeta under omänskliga eller ovärdiga förhållanden. Det är till och med fallet att arbetare i väst oftast är mer exploaterade än de i Syd, även om de har bättre arbetsvillkor, eftersom en kapitalist får mycket större profit på de mer avancerade varor som tillverkas i väst än de enklare produkter som oftast görs i Syd. Det innebär också att kapitalister egentligen fruktar strejker i väst mer än i Syd för de slår hårdare och riskerar göra systemets kärna instabil. Även arbetare som har bättre villkor och ett mer bekvämt liv än de som tvingas arbeta i sweatshops är alltså exploaterade, eftersom frukterna av deras arbete inte till största delen går till dem själva utan tas ut av kapitalisten som vinst.

VISSA ANSER ATT ARBETARE i Väst är ”uppköpta” eller har det ”för bra” för att vilja kämpa mot exploateringen. Men i själva verket är arbetare exploaterade så länge det finns profit som går till kapitalisterna. Det innebär att klasskampen måste vara internationell och att arbetare världen över har något att vinna när arbetare, oavsett var i världen, kräver högre löner och bättre arbetsvillkor. En seger mot exploatering är en seger för oss alla. Så även i väst gör arbetare motstånd och kämpar för att få behålla en större del av det vi själva producerar. Bara när arbetare kräver fullständig kontroll över sitt arbete, upphör exploteringen. Och eftersom exploatering är central för kapitalismen betyder det att ett slut på exploatering också måste innebära slutet för kapitalismen.

• AMANDA DÜBECK